

HOE ZIET DE TOEKOMST VAN DE NEERLANDISTIEK ERUIT?

INLEIDING

De IVN zorgt in opdracht van de Taalunie voor activiteiten die erop gericht zijn de toekomst van de internationale neerlandistiek uit te denken en vorm te geven. De IVN adviseert op basis van die activiteiten een visie voor de toekomst die de Taalunie kan aanwenden om beleid te maken voor de internationale neerlandistiek.

De rondetafelgesprekken hebben tot doel ideeën en behoeften van de internationale neerlandistiek in kaart te krijgen. Aan de gesprekken nemen vertegenwoordigers van de internationale neerlandistiek deel (docenten, deskundigen, regiovertegenwoordigers, belanghebbenden, studenten, jong en oud, intra- en extramuraal). Voorbeelden van vragen die gesteld zijn tijdens de gesprekken zijn: is de missie van de docent internationale neerlandistiek door de jaren heen veranderd? Wat ziet u als speerpunten voor de internationale neerlandistiek, gaat de neerlandistiek voldoende mee met de tijd? Bereikt de internationale neerlandistiek degenen die bereikt zouden moeten worden en hoe is een dergelijk bereik te sturen? In hoeverre ziet u ruimte voor afstemming van de activiteiten van de IVN op de doelgroep (*Internationale Neerlandistiek, VakTaal, Lage Landen Studies, Colloquium Neerlandicum, website/database*)? Wat zou een succesvolle manier zijn om meer middelen te werven voor de internationale neerlandistiek? Hoe ziet de toekomst van de internationale neerlandistiek eruit? Aan het eind van elk rondetafelgesprek wordt een vraag geformuleerd voor het volgende gesprek. Met thema's die voortkomen uit deze rondetafelgesprekken wordt verder aan de slag gegaan.

De rondetafelgesprekken van de IVN hebben als ultiem doel de leden te horen, mensen te bereiken en vragen actief om meningen, tips, kritiek aangaande de neerlandistiek en haar toekomst.

Dit is een verslag naar aanleiding van vier rondetafelgesprekken die hebben plaatsgevonden op 22 maart 2018 en 31 augustus 2018. Deelnemers waren docenten neerlandistiek in binnen- en buitenland.

DOCENTEN- EN STUDENTENCURSUSSEN

Over de docentencursussen wordt gezegd dat het een goede uitbreiding is dat het element onderzoek meer aandacht krijgt. Er wordt zelfs gesuggereerd dat de docentennascholing opgesplitst moet worden in de driepoot 'onderwijs', 'onderzoek' en 'valorisatie'. Onderzoek wordt ook als hard nodig beschouwd vanwege de dreiging de studie Nederlands naar het talentencentrum van de universiteit te dirigeren.

Het is een goed idee om voorafgaand aan de nascholingscursus een voorfase te bedenken en na afloop van de cursus toegang te krijgen tot een platform voor verdere samenwerking of napraten. Zo verleng je het

cursustraject en onderhoud je contact met medecursisten. De cursus blijft dan van betekenis en niet iets om 'even tussendoor' te doen.

Er is veel gesproken over de behoefte aan studentencursussen met een lagere instap. Momenteel is er een aantal nascholingscursussen, maar de ingangseisen zijn vrij hoog; men moet al redelijk goed Nederlands kunnen om de cursus te kunnen volgen. Er is een grote behoefte aan zomercursussen, niet alleen die op B2-niveau, maar vooral op B1-niveau.

Daarbij is het wenselijk om dergelijke cursussen niet alleen in Nederland of in Vlaanderen te organiseren, maar ook op locatie aan te bieden (voor Engelse docenten en studenten in de neerlandistiek dus een cursus in Engeland organiseren, bijvoorbeeld). Men is zeker bereid daar meer voor te betalen. Het is dan wel de bedoeling dat die cursus goed gepromoot wordt: het moet dé cursus van de neerlandistiek worden in die regio, die eigenlijk vanzelfsprekend moet zijn voor docenten en studenten in de neerlandistiek die daar in de buurt werken en studeren. Men werkt graag samen met de IVN in dezen. Ook bij regiocolloquia wil men graag samenwerken met de IVN.

Een ander idee om tegemoet te komen aan praktische en logistieke obstakels m.b.t. de cursussen, is om onlinecursussen te ontwerpen. Studenten neerlandistiek uit alle landen kunnen zich daarvoor inschrijven en de colleges (online) worden dan aangeboden door professoren uit verschillende gebieden. Meer werken met online cursussen werkt ook om een groter publiek te bereiken.

Met een goed aanbod van cursussen laat je zien wat je studenten te bieden hebt. Met een doortimmerd docentennascholingsbeleid laat je zien dat je professioneel bent.

NETWERK

Verschillende keren komt terug dat er een alumni-bestand zou moeten zijn van internationale neerlandici. De IVN zou hiermee statistieken van afgestudeerden kunnen volgen, data kunnen verzamelen en laten accrediteren bij INT. Dit kan ook een tool zijn om studenten te werven. Als we over statistieken beschikken kunnen we de status van de studie – waar nodig – verhogen. Je kunt dan direct nut, directe functies benadrukken en naar buiten brengen. In Italië zijn bijvoorbeeld vooral tolken en vertalers nodig, in Polen communicatiekundigen.

Een alumninetwerk kan stageopdrachten bij bedrijven opleveren, een duidelijk beeld van vraag naar neerlandici in de wereld, een duidelijk beeld van behoeften van neerlandici in de wereld, een duidelijk beeld van waar neerlandici wereldwijd terecht komen, een duidelijk beeld van wat je allemaal kunt doen als je Nederlands gestudeerd hebt. Niet onbelangrijk is de mogelijkheid tot het inzetten van lokale neerlandici voor een lobby op bepaalde plekken.

VERANKERING

In een krimpend veld van de geesteswetenschappen ligt de kracht van de neerlandistiek in de faculteiten. Samenwerking met andere gelederen binnen de faculteit is onmisbaar. Versterking binnen de eigen faculteit is hierbij hard nodig. Bredere neerlandistiek zou een oplossing kunnen zijn. Een deel van het vak-aanbod kan specifiek gemaakt worden, meer toegesneden op een bepaalde groep die bereikt kan worden. Het vak kan breder worden aangeboden, toegankelijker voor studenten van andere studies. Doordat het vak breder wordt aangeboden wordt het aantrekkelijker.

De IVN kan helpen door contacten tussen verschillende universiteiten te bevorderen. En door te laten zien wat de status van de studie is in andere landen. Ook de nadruk op internationale projecten is hierbij van belang, samenwerking op het gebied van onderzoek is een belangrijke verankering. Universiteiten zijn geïnteresseerd in 'excellent' onderzoek dat kan meedingen naar onderzoeksgelden.

Het is van groot belang het onderwijsaanbod, het taalverwervingsaanbod, het onderzoekersaanbod van het vak Nederlands steeds in evenwicht en op niveau houden bij de eigen universiteit. Zonder behoorlijke onderzoekscomponent loop je als taal het risico naar een talentcentrum te schuiven en dat maakt je makkelijker

vervangbaar. Aan de andere kant wordt over het talentcentrum van de universiteit gesproken als een kans. Door in te gaten te houden wie hier Nederlands beheerst, lukt het wellicht een onderzoekerscomponent aan Nederlands vast te hangen. Zo zou je een nieuwe studierichting kunnen creëren.

Er is ook gesproken over problemen bij sluiting van een vakgroep. Gesuggereerd wordt dat het betrekken van het ministerie van Buitenlandse zaken (BuZa) en ministerie van OC&W hierbij, naast de Taalunie, ook kan helpen. Hierbij wordt als belangrijk aandachtspunt besproken dat een eventueel probleem met bijvoorbeeld opvolging van een hoogleraar vooral tijdig moet worden aangekaart bij de Taalunie en de IVN. Dit maakt de kans op een succesvolle oplossing groter. Ook wordt de mogelijkheid tot het benoemen van een lector op plekken waar nu een eenmensvakgroep zit besproken, zodat de vakgroep sterker wordt.

Een deel van de gesprekken is gegaan over beleid maken in het kader van op te zetten afdelingen neerlandistiek op plekken waar het nu niet wordt aangeboden. Veel mensen zien dit als mogelijkheid de internationale neerlandistiek sterker te maken, door de uitbreiding van het netwerk en de contacten die worden gelegd. Ook krijg je dan alumni op belangrijke plekken. Een stimulans hierbij zou een groeipremie van de Taalunie kunnen zijn. Hiervoor kan een *case study* gemaakt worden. Hierin kunnen groeimogelijkheden worden onderzocht waar een prijskaartje aangehangen kan worden. Een dergelijke groeipremie zou de vorm van een startsubsidie kunnen hebben: een deel betaald door de universiteit en een deel betaald door de Taalunie. Dan start je samen een afdeling neerlandistiek op.

VERS BLOED

Bij het 20^e Colloquium Neerlandicum 'Nederlands in beweging' is een *Early Career Researchers* deel georganiseerd met als doel nieuw talent bij de internationale neerlandistiek te betrekken en hun ambities deel uit te laten maken van de toekomst van dat vakgebied. Bij de sessies 'Onderzoek in beweging' gaven jonge onderzoekers een korte presentatie van hun onderzoek. Aan tafel zaten behalve de onderzoekers respondenten waarmee het gesprek gevoerd werd. De respondenten waren ervaren onderzoekers uit de internationale neerlandistiek die in een opbouwend gesprek feedback gaven op het onderzoek.

Het aanbieden van stageplaatsen op het bureau van de IVN om expertise van/rond de internationale neerlandistiek ook onder studenten te verspreiden is tot nu toe succesvol gebleken. Hierbij worden de stagiairs begeleid in hun onderzoek en/of bij het behalen van een concreet resultaat (zoals een kaart in google-maps, een editie van *VakTaal*) zodat studenten Nederlands worden betrokken bij het internationale veld. Dit heeft behalve aantrekkelijke stage-opdrachten ook een team enthousiaste vrijwilligers voor en tijdens het colloquium opgeleverd.

ALGEMEEN

Uit alle rondetafelgesprekken blijkt dat de neerlandistiek zou kunnen profiteren van meer samenwerking tussen de binnenlandse en buitenlandse neerlandistiek. Concrete aandachtspunten die in dit kader genoemd worden zijn:

- De binnenlandse neerlandistiek moet meer openstaan voor onderzoek op het gebied van de neerlandistiek buiten Nederland en Vlaanderen. Tijdschriften en instellingen moeten meer openstaan en mogelijkheden bieden. Vacatures moeten ook opengesteld worden voor niet-moedertaalsprekers van het Nederlands.
- De drempelvrees van de buitenlandse neerlandistiek moet verkleind worden.
- Door veel met elkaar samen te werken en initiatieven te ontplooiën vorm je een netwerk waar meer mensen/instellingen van kunnen profiteren.
- Er moet meer interdisciplinair gedacht en gewerkt worden. Van belang is ook dat neerlandistiek bestaat uit communicatiekunde en vertaalkunde bijvoorbeeld, niet enkel taal- en letterkunde, deze gebieden blijven onderbelicht.

ZICHTBAARHEID

De IVN kan wellicht bevorderen dat er meer samenwerking tussen docenten en intramuraal en extramuraal ontstaat. De algehele zichtbaarheid van de IVN moet hiervoor vergroot worden. Het zou vanzelfsprekend moeten zijn voor neerlandici in het academische veld om lid te zijn van de IVN, juist ook voor neerlandici in Nederland en Vlaanderen. Veel met elkaar samenwerken, een netwerk vormen, initiatieven ontplooiën is belangrijk voor de neerlandistiek. Ons vak hangt op de academische standing, kennis, de ervaring, de inzet en het enthousiasme van personen. Het is zaak om jonge gemotiveerde onderzoekers aan het Nederlands te binden door een actief netwerk dat hun kansen biedt.

UITWISSELING

De IVN kan en moet zorgen voor meer informatie-uitwisseling: wie is waarmee bezig en kan samenwerken/zoekt samenwerking? Wie heeft studenten nodig en welke studenten willen op uitwisseling? Idem voor gastdocentschappen. De digitale kaart die de IVN heeft gemaakt met alle plekken op de wereld waar je Nederlands kunt studeren is een uitstekend middel om uit te breiden.

Als studie neerlandistiek is het vaak belangrijk om aantrekkelijk blijven door bijvoorbeeld culturele activiteiten te organiseren. De IVN besteedt vaak aandacht aan deze culturele activiteiten in de nieuwsbrief. Het zou goed zijn om te laten zien aan alle afdelingen wie waarmee bezig is, misschien kan er samengewerkt worden.

De capaciteiten van afdelingen en vakgroepen zijn vaak niet zo groot, alleszins te klein om grote projecten te organiseren. Het is daarom noodzakelijk en belangrijk dat verschillende vakgroepen en afdelingen hun krachten bundelen om grotere projecten te kunnen realiseren. De IVN zou hierbij kunnen helpen, bijv. als lanceringsplatform, als tussenpersoon om contact te kunnen initiëren, als medium waarop oproepen of ideeën verspreid kunnen worden (waar andere docenten/vakgroepen dan op kunnen reageren of bij aan kunnen haken). En door LLS te laten erkennen. Elk deel is een voorbeeld van een internationaal wetenschappelijk project van de neerlandistiek.

Een idee naar aanleiding van bovenstaande is het initiëren van een IVN-platform waartoe je als docent en onderzoeker binnen de neerlandistiek altijd toegang hebt. Zo onderhoud je contact met vakgenoten en kunnen er netwerken ontstaan, blijven bestaan en onderhouden worden. Je moet ook toegang blijven hebben tot zo'n platform als je met (tijdelijk) verlof bent, om uitsluiting te voorkomen. Er moeten juist meer inclusiviteit en contact ontstaan. Eventueel zou het platform met verschillende groepen kunnen worden ingericht (bijv. op discipline, maar kan ook op regio of op beide, en dat je dan van meerdere groepen lid kunt zijn).

Er wordt gereageerd dat er voor verschillende vakgroepen (zoals Frans en Duits) een soort podcastsysteem bestaat, maar dat er nog geen is voor Nederlands. Er ligt een plan om uit te gaan zoeken over er geen podcast 'Dutch Studies' begonnen kan worden. Daarop wordt dan weer gereageerd dat een platform een ideale plek zou zijn om zo'n podcast te posten.

Het is belangrijk om lokaal te kunnen werken en via de IVN dat lokale te kunnen overstijgen en op hoger niveau te kunnen functioneren en communiceren (regionaal).

INVLOED

De IVN zou als belangenbehartiger invloed kunnen uitoefenen op programma's, samenwerking tussen universiteiten kunnen bevorderen en helpen bij het gebruiken van bestaande mogelijkheden zoals Erasmusbeurzen. Bijvoorbeeld zou besproken kunnen worden dat Erasmus- en Taalunie-taalassistenten langer blijven dan twee semesters. Dan zouden er meer vakken Nederlands kunnen worden aangeboden, niet alleen beginnerscursussen.

STATUS

Op verschillende momenten komt terug dat de publicaties van de IVN van groot belang zijn. De nieuwsbrief bevat waardevolle informatie. De nieuwsbrief zou nog beter worden als deze gekoppeld zou worden aan een platform voor uitwisseling van informatie, vacatures, behoeften, wensen en bijvoorbeeld lesmateriaal.

Het wetenschappelijke tijdschrift *Internationale Neerlandistiek (IN)* is van zeer grote waarde voor internationale neerlandici. Het is van groot belang dat *IN* internationaal erkend wordt als peer reviewed wetenschappelijk tijdschrift. *IN* heeft nu de Erih Plus-status, maar dit is niet voldoende. *IN* zou bij de Science-Index moeten horen.

De peer reviewed wetenschappelijke reeks van de IVN, *Lage Landen Studies*, is ook wetenschappelijk erkend, op dit moment heeft het bijvoorbeeld de hoogste ranking in het Norwegian Register for Scientific Journals, Series and Publishers. Ook voor *LLS* moeten andere internationale indexen worden aangevraagd. *LLS* is een bron van (inter)nationale samenwerking op het gebied van de neerlandistiek, elk deel wordt samengesteld door een internationale gastredactie. Vandaar dat het belang van *LLS* niet te overschatten is.

VakTaal is het toegankelijke visitekaartje van de IVN. Dit tijdschrift biedt de mogelijkheid de (inter)nationale neerlandistiek te presenteren. Het blad kan meer de verbinding tussen intra- en extramuros laten zien. Nu is het vooral erkenning van de binnenlandse leden van de IVN. Deze binnenlandse leden voelen zich niet altijd voldoende erkend door de IVN. De reikwijdte van *VakTaal* is beduidend groter dan het aantal leden laat zien. *VakTaal* wordt als reclame voor de IVN gebruikt en als middel om leden te werven, binnen- en buitenlands.

De docenten- en studentencursussen werken ook statusverhogend voor de neerlandistiek. De IVN kan zich inspanssen voor een goed beleid op dit gebied en een zet geven richting meer (uitwisseling van) digitaal lesmateriaal.

Ook een alumni beleid werkt statusverhogend en kan van groot nut zijn.